

NAUČNÁ STEZKA

po Jaroměřicích nad Rokytnou

Významná místa Jaroměřic nad Rokytnou

Jaroměřice nad Rokytnou

Seznam zastavení základního okruhu naučné stezky

- Zastavení č. 1 Radnice
 - Zastavení č. 2 Kašna na náměstí Míru
 - Zastavení č. 3 Sousoší Nejsvětější Trojice
 - Zastavení č. 4 Státní zámek
Jaroměřice nad Rokytnou
 - Zastavení č. 5 Chrám sv. Markéty
 - Zastavení č. 6 Základní škola Otokara Březiny
 - Zastavení č. 7 Kaple sv. Josefa
 - Zastavení č. 8 Sýpka
 - Zastavení č. 9 Bývalý klášter servitů - fara
 - Zastavení č. 10 Špitál s kaplí sv. Kateřiny
 - Zastavení č. 11 Sochařská výzdoba na mostu přes řeku Rokytnou
 - Zastavení č. 12 Zámecký park
 - Zastavení č. 13 Muzeum Otokara Březiny
 - Zastavení č. 14 Hřbitov - sousoší Tvůrce a jeho sestry Bolest
- Délka základního okruhu: 3 km

Doplňková zastavení u pomníků vojáků padlých v napoleonských válkách

- Zastavení č. 15
- Zastavení č. 16
- Zastavení č. 17

Jaroměřice nad Rokytnou jsou menší město na jihozápadní Moravě. V současné době zde žije téměř 4 200 obyvatel. Jaroměřice nad Rokytnou jsou známy hlavně díky baroknímu zámku ve stylu francouzských Versailles, působením hraběte Jana Adama Questenberka a pobytu básníka Otokara Březiny.

Díky vhodným terénním a klimatickým podmínkám bylo Jaroměřicko hustě osídlováno ve všech obdobích pravěku. Jaroměřice tak sloužily jako základna, odkud postupovalo osídlení proti toku Rokytné severozápadním směrem do nitra Českomoravské vysočiny.

Podle heraldické pověsti založil Jaroměřice roku 1131 Jaromír z rodu Přemyslovců, syn knížete Bořivoje II., který ulovil v místních lesích mimořádně velkého jelena. Místo se mu natolik zalíbilo, že nechal les vymýtít a založil tu město nesoucí jeho jméno. Jelena šestnáctáka má také město ve svém znaku.

Jaroměřice byly původně zeměpanským majetkem. Nejstarší písemná zpráva o nich se nachází v listině ve formu-

sbírce dvorské kanceláře Přemysla Otakara II., datované do let 1250 až 1265. Roku 1420 Jan a Štěpán z Lichtenburka udělili městečku právo odúmrti, každý poddaný tedy mohl libovolně odkazovat svůj majetek. V této listině byly Jaroměřice poprvé označeny jako městečko a stejný statut si udržely i do následujících staletí.

Svoji největší slávu zažily Jaroměřice za majitele zdejšího panství, hraběte Jana Adama Questenberka (1678 - 1752). Ten se nezasloužil pouze o přestavbu jaroměřického zámku do dnešní podoby, ale také o celou proměnu Jaroměřic. Hrabě Jan Adam Questenberk byl velkým milovníkem hudby a právě ta byla středem veškerého dění na jaroměřickém zámku, stal se také iniciátorem vzniku první české opery.

Hudební tradice se v Jaroměřicích nad Rokytnou dochovala dodnes díky činnosti místního Chrámového pěveckého sboru Jaroměřice nad Rokytnou a pořádáním hudebních festivalů. Na původní Helfertovo hudební léto navázaly Míčovy hudební slavnosti, které vyústily v Mezinárodní hudební festival Petra Dvorského. Ten dosáhl skutečně mezinárodního významu a každým rokem jej navštíví několik tisíc návštěvníků. V roce 2023 se uskutečnil již 25. ročník.

Radnice

Stavbu původní, dnes již nedochované, radnice provedl po r. 1831 zednický mistr Ros s tesařským mistrem Zlatuškou. Zvonicovitá štíhlá vížka byla postavena až roku 1843. Nacházel se v ní zvonec, kterým se vyhlášoval poplach. Na zdi vedle vchodu visíval kovový loket, jehož přesná délka měla předejít sporům na trhu. V průjezdu se nacházela požární stříkačka s ostatním nářadím. Do poschodí vedlo schodiště k místnostem rady, písaře a purkmistra. Tam se uchovávala železná závaží o váhách 5,5 a 4 liber a dvojce váhy. V čele radni světnice byl městský znak - jelení hlava s bohatým parožím o váze 16 centů. V kanceláři visel černý kříž, jiný menší měl mosazný korpus a stály u něj dva svícny se svíčkami, které se rozžehly při slavnostních přísahách představitelů města. V almáře byly uloženy knihy - zákoníky a formuláře smluv, daňové matriky, katastrální mapy, katastr stabilní, mosazný zvonek a truhlíčka s otvorem na vhadování volebních lístků. Ve zvláštní místnosti byl dobře uzamknutý městský archiv s privilegii a písemnostmi od roku 1632. V čele radni světnice byl velký kříž s anděly. V dolních místnostech radnice se nacházel šenk s kuchyní, zadní seknicí, sklepem, skladem a záchody, na dvoře byl dřevník a chlívek pro prasata. Na opačné straně se nalézal byt obecního sluhy. Pod ním bylo vězení o dvou místnostech, které bylo vybaveno pouty, karabáčem, železem pro nohy a ruce, postelemi aj. V roce 1930 bylo rozhodnuto o stavbě nové radnice. Předběžně se podařilo získat přísliby úvěrů od dvou místních peněžních ústavů - občanské záložny a městské spořitelny, od každé na půl miliónu korun. Půjčka městské spořitelny byla

v důsledku trvalého práva užívat v nové radnici své provozní prostory změněna na finanční spolupráci. Na podzim roku 1930 byla celá stavební akce zahájena rozhodnutím o zbourání staré radnice. Tuto zakázku v hodnotě 49 000 Kč získal stavitel Antonín Dlouhý, který s demolicí začal v prosinci téhož roku. Zakázku na vlastní stavbu po dramatických schůzích, někdy i za přítomnosti vyslaného úředníka okresního úřadu z Moravských Budějovic, získala nakonec firma stavitele Janouška. V říjnu roku 1933 byla dokončena stavba radnice a v následujícím měsíci proběhla kolaudace. Následně se začalo projednávat, jaký bude nápis na čelní stěně zasedací síně. Zastupitelstvo v lednu příštího roku rozhodlo o znění nápisu, jehož autorem byl J. Brabenec: „Vy, kdož jste byli předurčeni lidem ke vstupu do této síně, abyste řídili osudy Vám všem milého města, kráčejte vždy cestou přímou, která je obtížná a příkrá, ale ze všech cest ta nejlepší, neboť ona vede ke spravedlnosti, ctnosti, pravdě a míru.“ Budova radnice zaujímá v kontextu zástavby historického centra významné postavení. Jedná se o velmi hodnotnou budovu, postavenou podle projektu pražské firmy Freiwald – Böhm z roku 1931. Tato firma po celá dvacátá a třicátá léta úspěšně prosperovala a výsledkem její činnosti byla řada realizací širokého typologického rejstříku. Stavba bývalé radnice a spořitelny v Jaroměřicích nad Rokytnou reprezentuje alternativní pojetí meziválečné architektury. Koncept stavby částečně vychází ze zásad funkcionalismu, svou podstatou je však zakotven ve starší tradici ovlivněné klasicizujícími tendencemi. Budova je dochována v intaktním stavu s minimem drobných úprav a s ce-

lou řadou původních prvků. Interiér se honosí použitím ušlechtilých materiálů (mramor, žula) a rozmanitými uměleckořemeslnými detaily, zejména v prostorách vertikální komunikace. V současné době se v budově nachází Městský úřad Jaroměřice nad

Rokytnou a městská knihovna. Od března 2012 je budova prohlášena za kulturní památku. V roce 2013 došlo k výrazným stavebním úpravám radnice. Byly navráceny některé dobové prvky interiéru a dobudován výtah. Radnice se tak stala bezbariérovou.

Kašna na náměstí Míru

Na východní straně náměstí stojí šestiboká kašna se dvěma sochami uprostřed. Kašna o průměru 6 m má půdorys pravidelného šestiúhelníku, jedna z třímetrových hran je rovnoběžná s nejkratší východní frontou náměstí. Žulová obruba kašny, vystupující 90 cm nad úroveň náměstí, je 26 cm silná. Uprostřed vody se zvedá žulový čtyřboký hranol 130 cm vysoký, 85 cm široký a na něm jsou sobě přistavené dvě sochy vysoké 190 cm. Socha hledící k Moravským Budějovicím představuje měšťanskou ženu v dobovém barokním šatě s náhrdelníkem na krku, která vede pravou

rukou před sebou nahé dítě. Jedná se o sv. Alžbětu s malým Janem Křtitelem. O toto sousoší se zády opírá v bolesti klesající socha sv. Kateřiny. Oči má zavřené a pravou ruku na hrudi. Zbytek meče v levé ruce a kus kola u pravé nohy vypovídá o jejím mučednictví. Provedení soch se již odvrací od barokního slohu a je ovládáno estetikou nastupujícího klasicismu. Skutečnost, že obě sochy jsou provrtány a k sobě připevněny železným šroubem, naznačuje, že autorem zřejmě nemusel být umělec, ale pouze řemeslník napodobující jiné dílo.

Sousoší Nejsvětější Trojice

Jan Adam z Questenberka se zasloužil roku 1716 rovněž o vztyčení sousoší Nejsvětější Trojice na nynějším náměstí Míru. Dvoustupňový podstavec na půdorysu trojúhelníka s utátnými rohy nese trojici soch – sv. Karla Boromejského, sv. Rocha a sv. Šebestiána a trojici sloupů s kompozitními hlavicemi, na kterých spočívá sousoší Nejsvětější Trojice, obrácené čelem k zámku. Při opravě v roce 1898 bylo nahrazeno kopíí a celá stavba byla pečlivě opravena, jak o tom svědčí mramorová deska na čelní stěně

s latinským nápisem, jež v překladu znamená: „K větší slávě boží postavil Jan Adam hrabě Questenberk léta Páně 1716, opravili Rudol hrabě Wrbná-Kaunitz a Elvíra hraběnka Wrbnová-Kaunitzova, rozená královská princezna bavorská léta Páně 1898“. Nad deskou je umístěn kovový zlatený erb hraběte Jana Adama Questenberka, vlevo hraběcí znak wrbnovsko-kaunicovský, vpravo pak královský znak bavorských Wittelsbachů.

Jaroměřický zámek se proslavil hlavně v době vrcholného baroka, tehdy za Jana Adama Questenberka dostal nejen svou nynější tvář, ale stal se také centrem intenzivního hudebního a kulturního života. Nejstaršími známými lenními držiteli tohoto původně zeměpanského zboží byli Lichtenburkové. Za pánů z Lomnice vzniklo panské sídlo, které bylo později přebudováno na renesanční zámek. Za stavovského povstání v letech 1618-1622 náleželo panství Rechenberkům ze Želetic, kterým bylo za účast v odboji zkonfiskováno. Nejvýznamnějším rodem jaroměřických dějin byli

Státní zámek Jaroměřice nad Rokytnou

nesporně Questenberkové. První z nich, Gerhard Questenberk, získal jaroměřické panství levně jako konfiskát koupí v roce 1623. Po smrti Gerharda Questenberka se ujal panství jeho syn Jan Antonín Questenberk (1633-1686). Jan Antonín stejně jako jeho otec Gerhard nevyužíval Jaroměřice jako své trvalé sídlo. Nejvíce se však proslavil již zmíněný Jan Adam Questenberk (1678-1752). Jeho zámecká kapela, jejímiž členy bylo hlavně služebnictvo, byla ve své době jednou z nejvýznamnějších a nejslavnějších v českých zemích. Repertoár zámecké kapely zahrnoval především italskou hudbu, ale také skladby

místního komorníka a kapelníka v jedné osobě, Františka Antonína Míči, který se roku 1730 stal autorem vůbec první české opery. Hrabě Jan Adam Questenberk se zasloužil také o celkovou přestavbu zámku do dnešní podoby. Projekt vybudování zámku zpracoval podle vzoru Versailles rakouský architekt Jakub Prandtauer již v r. 1707. Tento projekt, bohužel ve skromnějším měřítku, realizovali stavitelé D'Angeli a Gravany. Problematika autorství architektury jaroměřického zámku je přesto velmi složitá. Při projektování zámeckého komplexu se totiž objevují také další osoby, kterými jsou Domenico Angeli, který vedl přestavbu zámku podle modifikovaných Prandtauerových plánů po r. 1710, jeho pokračovatel Tobiáš Gravany a rakouský architekt Johann Lukas von Hildebrandt, který byl účasten projektování chrámu sv. Markéty. O podstatné redukci původního plánu, jehož nepodepsaný prospekt je uložen dodnes na zámku a datován rokem 1716, však nakonec rozhodl hlavně nedostatek financí. Složitost autorství je dána především tím, že tak umělecky vzdělaný a o soudobé architektuře orientovaný stavebník jakým byl Jan Adam Questenberk, měl ctižádost rozhodovat o výsledné podobě stavby především sám. Proto bral v potaz nejrůznější soudobé kapacity a nechával si vyhotovovat varianty, o jejichž realizaci pak sám rozhodl. V tomto smyslu je jaroměřický zámek dílem spíše kolektivního týmu autorů, v jehož čele stál Jan Adam Questenberk. Celý zámecký areál je komponován na osu procházející od morového sloupu (sousoší Nejsvětější Trojice) ve středu náměstí vstupním čestným dvorem, dále pak Sálem před-

ků a následně středem francouzské zahrady přes řeku Rokytnou až k přírodním zámeckému divadlu. Přírodní divadlo dotvořil estét Konrád Adolf von Albrechtsburg a sloužilo k pořádání nejrůznějších inscenací, slavností. K navození atmosféry byl vybudován také kanál, na kterém při barokních festivalech plula slavnostně osvětlená gondola. Po smrti hraběte přechází rychle pustnoucí panství na spřízněné Kounice a koncem 19. století na hraběte Vrbnu. Kvůli nedostatku financí však roku 1943 koupily zámek říšské dráhy. Po 2. světové válce byl zámek zkonfiskován a zpřístupněn veřejnosti. V současné době zámek spravuje Národní památkový ústav. Do roku 1986 zde bylo umístěno několik tříd základní školy, do roku 1997 na zámku fungovala školní jídelna a ještě v následujícím roce také městská knihovna. V posledních letech zažívá zámek své „nejlepší roky“, neboť došlo ke značným opravám fasády zámku, úpravě zámeckého parku a také k rozšíření prohlídkových tras. K dispozici návštěvníkům byla pouze prohlídková trasa A, která je hlavním okruhem a seznamuje návštěvníky s historií zámku a obdobím největšího kulturního rozkvětu za Jana Adama Questenberka. Roku 1998 byla nově otevřena trasa B, kde jsou k vidění hostinské společenské pokoje se zámeckou kuchyní. Na této trase se také pravidelně připravují výstavy na různá témata. V létě roku 2012 byla na zámku otevřena také stálá výstava Hračky z půdy. Od roku 2011 funguje v prostorách státního zámku tréninková kavárna Denního centra Barevný svět, která rovněž produkuje bohatý kulturní program prostřednictvím pořádaných výstav v prostorách kavárny.

Jan Adam Questenberk

Státní zámek Jaroměřice nad Rokytnou

Jan Adam Questenberk se narodil r. 1678 jako syn Jana Antonína Questenberka a dědic panství v západočeském Bečově, Rapolttenkirchenu, paláců ve Vídni a sídelního panství Jaroměřice nad Rokytnou. V osmi letech Jan Adam zcela osiřel a jako poručík mu byl ustanoven již zmiňovaný Josef Lamberk. Již ve svých 18 letech ukončil Jan Adam studia na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. V letech 1696-1699 navštívil hrabě postupně Holandsko, Francii, Anglii a Itálii, kde studoval především hudbu a architekturu. Při svých cestách jej zaujal hlavně zámek Versailles, který se mu stal inspirací pro přestavbu jaroměřického zámku. Hrabě Jan Adam Questenberk byl velkým milovníkem hudby a právě ta byla středem veškerého dění na jaroměřickém zámku. Podobně jako mnozí šlechtici jeho doby vytvořil tzv. kapelu v livreji, jejíž členové byli zámečtí služebníci. Každý uchazeč o službu na zámku musel údajně prokázat jisté hudební nadání. Dokonce i při pořádání větších oper, kdy bylo běžné zvát si hudebníky z Vídně, si hrabě vystačil s domácími umělci. Takovéto složení kapely samozřejmě znamenalo značnou úsporu nákladů a navíc se takto podařilo seznámit celé městečko s tehdejší italskou hudební kulturou a podchytit i hudebně nadané talenty v širokém okolí. Při hledání hudebních talentů se hrabě zaměřil na výchovu jaroměřické mládeže, kterou nechával vzdělávat v hudbě varhaníkem a rektorem. Za hraběte Jana Adama působil v Jaroměřicích také dětský sbor, roku 1737 se konala opera, která byla provozována pouze dětmi a jistě nebyla jediná. Jan Adam Questenberk se zaměřoval hlavně na italskou operu neapolského směru, originály na jaroměřické poměry upravoval František Antonín Miča (1694 - 1744). František Antonín působil v hraběcích službách jako komorník. Mičovým hlavním úkolem však bylo vedení jaroměřické kapely. Za tyto své služby byl hrabětem dobře placen, měl značně vyšší plat než ostatní služebnictvo a hrabě mu dokonce přispěl na koupi domu. Z Mičova díla je nejvýznamnější a nejrozsáhlejší opera O původu Jaroměřic z roku 1730. Uvádí se, že to bylo poprvé,

kdy u nás byla uvedena opera na hudební scéně. Vopeře je zakomponována pověst o založení Jaroměřic knížetem Jaromírem. Původní libreto opery s názvem L'origine di Jaromeritz pochází od Nicodema Blinonih a bylo italské. Český překlad pořídil jaroměřický děkan Antonín Ferdinand Dubravius. Ostatní Mičova díla byla zaměřena spíše jako gratulace k jmeninám nebo narozeninám hraběte a jeho choti, jako například Der glorreiche Nahmen Adami - Slavné jméno Adamovo z roku 1734. V tomto díle se vedle němčiny objevuje také čeština. Mezi další Mičova díla patří mimo jiné také menší oratoria provozovaná před velikonočními svátky. Jan Adam Questenberk se nezajímal pouze o hudbu, ale také o divadlo. Jaroměřické zámecké divadlo bylo ve své době jedno z nejlepších u nás a hrabě usiloval stále o jeho zlepšení. Na jeho scéně se vedle oper provozovaly také komedie a balety, a to v provedení Jaroměřických. Zámecké divadlo ani jeho vnitřní vybavení se bohužel nedochovalo. Umění bylo také společným zájmem hraběte a jeho první manželky Marie Antonie z Friedbergu a Sheeru, se kterou se hrabě roku 1707 oženil. Ze sňatku vzešlo šest dětí, dospělého věku se však dožily pouze dvě dcery, a to Marie Karolína a Marie Františka, obě však zemřely dříve než hrabě. Po smrti své první ženy v roce 1736 se hrabě znovu oženil, a to s Marií Antonií Kounicovou, která více než krásou oplývala dostatečnými finančními prostředky. Toto manželství zůstalo bezdětné. Jan Adam byl bezpochyby nejvýznamnější osobností jaroměřických dějin, jehož smrtí v květnu 1752 také veškerá sláva jaroměřického panství upadá.

05

Zastavení

Je doloženo, že prvním známým správcem farnosti v Jaroměřicích byl v roce 1326 jistý Čeněk. Kostel tedy provázal dějiny města už od samého začátku. Jaroměřičtí duchovní jsou často zmiňováni v papežských listinách (např. 10. října 1360 Konrád ze Znojma nebo do roku 1394 Jan ze Štítar, který získal od papeže právo přenosného oltáře). Další zmínka o místním kostele v papežských spisech je z roku 1400, kde je nejen zmiňováno, že kostel sv. Markéty je poutním kostelem, ale také je zde uděleno právo jaroměřickému faráři přizvat si pro udílení pokání o svátku světice a dva další dny na výpomoc šest řeholních nebo světských kněží. Zpovědníci měli právo udílet pokání a rozřehšení v takovém rozsahu jako o poutích v kostele sv. Marka v Benátkách. Toto významné privilegium bylo v pozdějších stoletích zapomenuto. Také kostel sv. Markéty prošel řadou stavebních úprav. Na veduté umístěné v zámku je viditelná stavební podoba, která vznikla za panů z Lomnice, řadou změn prošel kostel také při velké přestavbě za Jana Antonína Questenberka. Nejvýznamnější a zároveň současná podoba kostela ovšem vznikla za života Jana Adama Questenberka. Tato barokní přestavba byla realizována téměř současně s přestavbou zámku v letech 1710 až 1739, kdy byl ještě ne zcela dokončený kostel vysvěcen. Na jeho vzniku se s největší pravděpodobností podílel, stejně jako na barokní přestavbě sousedícího zámku, Jakub Prandtauer. Iniciátorem přestavby byl již zmíněný hrabě Jan Adam z Questenberka, kterého k tomuto rozhodnutí vedly důvody praktické. V roce 1631 bylo totiž město, zámek i kostel jednak poničeny velkým požárem, druhým důvodem bylo estetické okouzlení barokní západoevropskou architekturou, se kterou se seznámil během své kavalířské cesty za poznáním. Kostel je klasicky východně situovaný, loď má tvar mírné elipsy, délka loď je 20 metrů a šířka necelých 15 metrů. Na bocích lodí kostela vidíme dva boční oltáře. Oba dva oltářní obrazy znázorňují disputace (disputace o tajemství Nejsvětější trojice, disputace o tajemství Neposkvrněného Početí) a namaloval je Innocenc Moscherosch, jsou opatřeny také sochařskou výzdobou. Většina soch v kostele je dílem dolnorakouského sochaře Kašpara Obera, který je také autorem sochařské výzdoby v zámeckém parku. Malé boční oltáře slouží jako relikviáře. Vlevo u předního oltáře stojí cínová křtitelnice, která je dílem jihlavského cínaře Lukáše z roku 1612.

Chrám sv. Markéty

Kazatelna je postavena podle ustáleného vzoru ještě z období pozdní gotiky a renesance a vyřezal ji Jan Joachim Hitzendorf v roce 1698. Naproti kazatelně je mariánský oltář pocházející ze zámecké kaple v Mařizi. Hlavní oltář chrámu je zasvěcen sv. Markétě, jejíž socha jako patronky kostela stojí za oltářem. V prvním patře lodi jsou kromě hlavního kůru vzadu ještě čtyři malé postranní kruchty, které sloužily zpěvákům. Na hlavní kůr byla umístěna kapela a na postranních kůrech byl rozmístěn sbor podle jednotlivých hlasů. Autorem freskové výzdoby v lodi kostela je malíř Karel František Töpfer. Vcviklech pod první římsou jsou v přední části vymalováni čtyři evangelisté. V zadní části jsou na vyváženou namalováni čtyři církevní otcové. Mezi dvěma římsami je prostor nazývaný tambur, který má zvyšovat loď kostela. Alegorické postavy znázorněné mezi okny představují osm blahoslavenství. Bylo obvyklé umísťovat výjevy i na klenbu. Většinou se na klenbách objevují výjevy odehrávající se v nebi. Vrchní část kopule jaroměřického kostela také představuje nebe plné svatých se svými atributy. Po rozsáhlé rekonstrukci byl kostel v roce 2022 opět otevřen veřejnosti a nově jej mohou navštívit turisté v rámci dvou prohlídkových tras.

Škola byla vždy pýchou každého města, místním dětem se dostávalo potřebného vzdělávání a učitelé se aktivně zapojovali v místních spolicích a obecních samosprávách a byli předními činiteli veškerého veřejného a kulturního dění. Původně se škola nacházela v budově bývalého kláštera servitů, kam byla v roce 1833 přestěhována spolu s farou. V polovině 80. let 19. století byla obecná škola rozšířena už na šestitřídní. Až do roku 1884 se na ní vyučovalo jak česky, tak německy. Od počátku 90. let bylo uvažováno o stavbě nové školy a jejím rozšíření o měšťanskou školu. Zřízení měšťanské školy bylo povoleno v roce 1893 s podmínkou vystavění nové budovy. Pro stavbu školy byly vybrány pozemky čtyř domů na Horním náměstí v blízkosti starého hřbitova, který pak posloužil ke zřízení školní zahrady. Na stavbu si muselo vzít město půjčku, rozpočet dosáhl výše téměř 94 tisíc zlatých. Stavba školy byla dokončena v roce 1899 dle plánů Ing. Fiegla ze Znojma, stavbu prováděli stavitelé Raimund Wolf z Třebíče a Jan Dlouhý z Jaroměřic nad Rokytnou. Tato nová budova byla 15. srpna 1899 slavnostně svěcena na "Jubilejní školu císaře a krále Františka Josefa I." V prvním

školním roce měla škola 98 žáků rozdělených do dvou tříd se dvěma učiteli, ředitelem Josefem Moučkou a Antonínem Postupou. V roce 1900 bylo již ve škole 7 pedagogů. Roku 1902 byla škola rozdělena na chlapeckou a dívčí. Nově tak byla zahájena také výuka děvčat, kterých bylo hned v prvním roce výuky 93. Ředitelem dívčí školy se stal Antonín Postupa. V roce 1901 přichází na zdejší školu nový učitel Václav Jebavý, dnes známý jako básník píšící pod pseudonymem Otokar Březina. Do roku 1905 vyučoval na chlapecké škole a pak až do roku 1919 na měšťanské dívčí škole. Vyučoval zde český jazyk, dějepis, zeměpis a další předměty. Jeho působení připomíná kamenný památník vedle vchodu do školy vytvořený roku 1968 jaroměřickým sochařem Jaroslavem Krulou. Obecná a měšťanská škola nebyla jediná, která ve městě vzdělávala žáky. V roce 1890 byla zřízena průmyslová (později živnostenská) škola pokračovací, která měla dát svým studentům základní znalosti potřebné při vedení živností řemeslných i obchodních. Tato škola, která se také původně nacházela v prostorách bývalého kláštera servitů, byla přestěhována roku 1902 do nových prostor chlapecké měšťanské školy, jejíž ředitel Moučka byl zároveň pověřen i vedením této školy pokračovací. Na podzim roku 1901 zahájila svoji činnost také zimní hospodářská škola,

Základní škola Otokara Březiny

kteřá vzdělávala převážně syny rolníků, kteří měli převzít rodinné hospodářství. Její umístění ovšem nebylo v budově měšťanské školy. Po vzniku samostatného Československa se obecná a měšťanská škola zbavila dosavadního názvu „Jubilejní škola císaře a krále Františka Josefa I.“ a začala užívat název „Březinova obecná a měšťanská škola“. Ani tento název však dlouho nevydržel a v průběhu let se několikrát změnil. Svůj konečný název „Základní škola Otokara Březiny“ dostala 15. září 1990. Z důvodu, že ani tato budova svojí kapacitou nepostačovala a někteří žáci museli docházet na

výuku do prostor zámku, započaly v polovině 80. let práce na přístavbě školy. Slavnostní otevření přístavby školy se uskutečnilo 21. dubna 1989. V roce 2005 byly započaty další rozsáhlé práce na škole, z nichž největší bylo vybudování nové tělocvičny. K jejímu slavnostnímu otevření došlo ve školním roce 2010/2011. V roce 2013 pak proběhla výměna oken a celková úprava exteriéru školy, pro navození historické autenticity této budovy.

Kaple sv. Josefa

Kaple byla vybudována na místě starého hřbitova již za vlády Jana Adama z Questenberka v prvním roce 18. století a sloužila svým účelům do roku 1835. Iniciátorem stavby byl primátor Daniel Nágl a provedl ji domácí stavitel Jiří Gravani, vysvěcena byla roku 1706. Po zrušení hřbitova došlo ke změně orientace kaple. Hlavní vstup byl zazděn a nový portál byl prolomen v závěrové stěně presbytáře, ze kterého se tak stala předsíň. Při nedávné opravě

byly na jejich podélných stěnách odkryty původní malby. Na kladí, neseném arkádami, stojí postavy andělů s nástroji Kristova umučení v rukou. Kaple je využívána při pohřbech a příležitostných bohoslužbách. Po levé straně kaple se nachází pomník označující hromadný hrob vojáků padlých v napoleonských válkách viz. doplňkové zastavení číslo 16.

Sýpka

Barokní éra nezanechala ve městě jediný památník z doby před Bílou horou, takže nejstarší celistvěji dochovanou architektonickou památkou je sýpka z roku 1642, stavební počín Gerharda z Questenberka. Stavba sledovala praktický zřetel, neboť sloužila jako ústřední vojenská zásobárna, takže Jaroměřice se v průběhu třicetileté války uchránily

hladovění, které bylo jinde běžným následkem průchodu početných vojsk. Na strohém zevnějšku je zajímavé kamenné ostění oken a dveří. Rok vzniku stavby je na ostění průjezdu spolu s iniciálami stavebníka. Západní křídlo sýpky pochází z mladší doby. Sýpka byla prohlášena za kulturní památku a je v soukromém vlastnictví.

Bývalý klášter servitů - fara

Klášter servitů nechal v Jaroměřicích nad Rokytinou vystavět Jan Antonín Questenberk. Nejprve nechal postavit kapli, kde byla 17. září 1673 sloužena první mše, které

byl přítomen také císař Leopold I. Poté na radu své sestry, abatyše u Vídeňského kláštera U nebeské brány, povolal do Jaroměřic služebníky P. Marie - servity. Pro trvalé umístění mnichů v Jaroměřicích nechal vystavět klášter, který jim předal 16. října 1679. Aby mohli mniši v Jaroměřicích působit, nechal vydat Jan Antonín Questenberk fundální listinu, kterou potvrdil biskup olomoucký a císař Leopold I a která byla 19. srpna 1682 vložena do zemských desek. Jméno kláštera velmi rostlo, takže zde v roce 1771 působilo celkem 17 osob. Kromě bohoslužeb v kostele vypomáhali serviti podle potřeby v duchovní správě v Jaroměřicích i na okolních farách. Mnozí z nich také vynikli ve

výtvarném umění, v hudbě i jako básníci, libretisté a spisovatelé. Za Jana Adama Questenberka namaloval P. Innocenc Moscherosch roku 1735 obraz nejsvětější Trojice pro postranní oltář v nově vybudovaném chrámu sv. Markéty. P. Ignác Frey zase roku 1729 zdramatizoval pověst o vzniku Jaroměřic. Císařským rozhodnutím z 12. ledna 1782 však byly postupně rušeny některé mnišské řády. Jaroměřický klášter servitů byl zrušen 18. září 1784. Došlo tak ke konfiskaci veškerého majetku (knihy, mešní roucha, cenné nádoby a jiné klášterní skvosty), který byl převezen do zrušeného Louckého kláštera ve Znojmě. Mniši byli nuceni odejít do jiných nezrušených klášterů. Nemovitosti (klášterní budova se zahradou, kostel, kaple a křížová chodba) vykoupil za 4.030 zl. Dominik Ondřej Kounic-Rittberg-Questenberk, pro vybudování továrny na sukna. Kostel a křížová chodba byly zbořeny a místa byla prodána jako stavební pozemky, kaple pak byla proměněna v obytnou budovu a hrobka ve sklep. Klášterní zahrada byla také prodána a rozparcelována na stavební místa pro obytné domky. Dominik Ondřej Kounic-Rittberg-Questenberk

zemřel dřív, než zde stačil vybudovat továrnu. Syn Alois 29. dubna 1814 budovu prodal Františku Smetanovi, který se ovšem tak zadlužil, že budova musela být 2. března 1830 dána znovu do dražby. Při dražbě budovu koupil zástupce hraběte Aloise, František Rottleuthner. Klášter se tedy opět stal majetkem jaroměřického panství. Roku 1833 zde byla umístěna fara a škola. Původní farní budova stávala hned vedle kostela sv. Markéty. Nad ní se nacházel hřbitov, jehož ohradní zeď sahala až k faře. Pod farou byla zahrada, kterou uzavírala sýpka a stodola. Vše přiléhalo k panské zahradě a zámku, což nevyhovovalo Janu Adamu Questenberkovi, který chtěl zámeckou zahradu rozšířit. Po dohodě s děkanem nechal hrabě Questenberk vystavět novou faru za městem. Přestože se vrchnost zavázala novou faru udržovat, po 125 letech byla v tak špatném stavu, že muselo dojít k dalšímu stěhování. Roku 1833 byla fara spolu se školou přestěhována do budovy bývalého servitského kláštera, kde se nachází dodnes. Pro školu byla roku 1899 vystavěna nová budova.

Špitál s kaplí sv. Kateřiny

Špitál s kaplí sv. Kateřiny přestavěl v letech 1671–1672 hofmistr Jana Antonína z Questenberka, Jan Kreutz. Špitál existoval ve městě již před rokem 1382, avšak barokní přestavbou se zcela změnil. Průčelím se obrací k silnici na Moravské Budějovice. Čelní stěnu dělí lesény na tři části, z nichž širší prostřední vyplňuje kamenný portál a boční díly jsou architektonicky pojednané niky,

levá se sochou Immaculaty, pravá se sv. Josefem. Průčelí vrcholí trojúhelným štítem doplněným questenberkským znakem v kamenném reliéfu. Rozvržení interiéru si podrželo původní stav. Přibližně čtvercový půdorys rozděluje podélná a příčná chodba na čtyři prostory, z nichž přední plnily hospodářskou funkci (kuchyně a komory) a zadní sloužily jako ložnice. Na východní straně navazuje na špitál kaple sv. Kateřiny. Architektonickou dominantu kaple vytváří presbytář. Nad půdorysem nepravidelného osmistěnu vyrůstá ze svislých stěn kopule, zdůrazněná lucernou. Na cviklech kopule byly odkryty patrně nedokončené ornamentální malby. Špitál s kaplí sv. Kateřiny je v majetku města. Veřejnosti volně přístupná je pouze bylinková zahrádka, která byla zřízena vedle budovy Špitálu.

Sochařská výzdoba na mostu přes řeku Rokytnou

Barokní sloh se vepsal do podoby města také několika hodnotnými kamennými sochami. Nejrozsáhlejší sochařský soubor zdobí most přes

řeku Rokytnou na silnici směrem na Moravské Budějovice. Po levé straně je to sousoší sv. Jana Nepomuckého (1714) a Krucifix se sv. Maří Magdalénou (1716), na protější straně svatý Jan Sarkander a sousoší Piety s reliéfem sedmi servitů, zakladatelů řádu.

Zámecký park

Park je součástí zámku od samého začátku budování zámeckého komplexu. Není tedy divu, že se se stavebními úpravami zámku měnil i vzhled přilehlých zahradních prostor. První zobrazení parku je možné vidět na vedutě umístěné v prostorách zámku. Zde je vidět zámek i park ještě z přestavby Meziříčských z Lomnice. Do větší přestavby zámeckých budov v Jaroměřicích a současně také parku se zapojil Jan Antonín Questenberk. Projektantem a architektem byl Jan Křitel de Erna. Jeden z jeho prvních návrhů se týkal také zahrady. Vyrovnal a rozšířil koryto Rokytné, k níž tehdy zahrada sahala. Zahrada byla také rozšířena o část děkanova dvora, kde byla postavena budova (zřejmě pro zahradníka). Největších stavebních úprav se parku dostalo za hraběte Jana Adama Questenberka. Aby hrabě dosáhl dnešní podoby parku, nechal zbourat jeho zdi a také několik chalup stojících na druhém břehu řeky. Pro nově vybudovaný park tedy zabral hrabě také druhý břeh řeky. V původním plánu přestavby bylo přesto počítáno s daleko větším prostorem. Bohužel z důvodu absence finančních prostředků byl park realizován pouze v menším měřítku. Přesto i s rozměry okolo 11 ha patří zámecký park v Jaroměřicích k největším parkům na Moravě. Během přestavby parku se pouze nebouralo, ale také upravoval tok

řeky Rokytné tak, aby v parku vznikl umělý ostrov kolem přírodního divadla. Řeka tak mohla v období 18. století sloužit také jako součást oper a divadelních představení. Roku 1733 byla započata výsadba stromů podle přesně promyšleného systému. Část před řekou byla vysazena v tzv. francouzském stylu s fontánou a keři upravenými do nejrůznějších uměleckých obrazců. Úsek za řekou byl potom anglický, kde volně rostly stromy a keře. Z důvodů napadení stromů škůdцем musela být většina stromů v této anglické části v 90. letech pokácena. Nově vysazené rostliny již bohužel nezapadají do původní koncepce, proto tuto část za anglický typ již nemůžeme považovat. Roku 1735 byla do zámeckého parku umístěna také řada soch a kamenných laviček, jejichž autorem je sochař Kašpar Ober. Tyto pískovcové sochy představují postavy bohů z antické mytologie. Ne všechny sochy se do dnešní doby dochovaly. V zámeckém parku jsou v současnosti k vidění: Afrodité a její syn Erós (Venuše a Amór); Kronos (Sáturnus), který drží svého syna za nohy hlavou dolů, aby jej pozřel, Pallas Athéna (Minerva), Ares (Mars), Baucis držící ptáka v náručí, Déméter (Ceres) držící kyticí klasů, Klytie hledící k východu slunce, Zeus (Jupiter), Héra (Júno), Apollón a Flóra.

Muzeum Otokara Březiny

Otokar Březina

Otokar Březina patří k nejvýznamnějším českým básníkům. Jeho básnická tvorba, stojící často na samém pomezí mezi uměním a filozofickou rozpravou, patří umělecky i myšlenkově k nejnovějším hodnotám evropského literárního symbolismu. K jeho nejvýznamnějším dílům patří sbírky *Tajemné dálky* (1895), *Svítání na západě* (1896), *Větry od pólů* (1897) či *Ruce* (1901). Otokar Březina, vlastním jménem Václav Ignác Jebavý, se narodil 13. září 1868 v Počátkách na Vysočině. Již v dětství vynikal v češtině a kreslení. Stále více se také prohluboval jeho zájem o knihy, které mu často přinášeli přátelé a spolužáci. Už v dětství započal s prvními literárními pokusy, které ovšem nikdo nečetl. Po dokončení posledního ročníku měšťanské školy nastoupil díky počáteckému kaplanovi Trublovi roku 1883 do čtvrté třídy reálky v Telči. Zde ve svých 19 letech maturoval. Roku 1886 otiskla Vesna jeho první literární práci pod pseudonymem Václav Danšovský, pod nímž psal do různých periodik až do roku 1890. Roku 1892 se již v Nivě objevuje báseň *Chvála samoty*, kde je jako autor uveden Otokar Březina. Toto jméno si ovšem básník nevybral, ani se mu z počátku příliš nezamlouvalo. Redaktorovi brněnské *Nivy*, Františku Roháčkovi, ovšem nedošel včas dopis, v němž Václav Jebavý sděloval, jaký je jeho pseudonym, proto musel narychlo vymyslet jiný. O básně vydané

pod tímto novým pseudonymem byl však nebyvalý zájem, proto básníkovi zůstal už natrvalo. Od září roku 1887 do července 1888 působil Otokar Březina jako prozatímní podučitel na obecné škole v Jinošově u Náměště nad Oslavou. Zde se také setkává s rodinou revírnicka Pammra a jeho dcerami Eleonorou, která se stejně jako Březina zabývala literaturou a psaním básní, a Annou Pammrovou, která se později stala Březinovou nejbližší přítelkyní. 30. listopadu 1888 se Otokar Březina přestěhoval do Nové Říše a začal zde vyučovat na místní škole. Jeho život tady byl spokojený, neboť se příliš nesesetkával s lidmi, což básníkovi plně vyhovovalo. Zde se také mohl naplno věnovat četbě literatury, v tuto dobu jeho oblíbeného Charlese Baudelaira, a tvorbě vlastních děl. Březina pobýval v Nové Říši třináct let a napsal zde 5 prvních sbírek básní a většinu esejů. 22. února 1890 umírá Otokar Březinovi jeho matka na tuberkulózu plic a o čtyři dny později jeho otec. Smrt matky Březinu velmi zasáhla a silně ovlivnila jeho další tvorbu. Měsíc po vydání poslední básnické sbírky *Ruce* přijíždí roku 1901 básník Otokar Březina do Jaroměřic nad Rokytnou, kde se přihlásil u ředitele měšťanské školy chlapecké Josefa Moučky. Zde pak od roku 1901 do roku 1905 vyučoval na měšťanské chlapecké škole a poté do roku 1925 na dívčí měšťanské škole. V Jaroměřicích nad Rokytnou také

došlo k dalšímu osudovému setkání, a to s Emilií Lakomou, zřejmě největší láskou Otokara Březiny. Jednalo se ovšem o pouhé nevinné procházky a vzájemnou láskyplnou korespondenci, která však trvala až do konce života Otokara Březiny. O Březinově pozitivním vztahu k české kultuře

svědčí fakt, že u příležitosti šedesátých narozenin mu Ministerstvo školství a národní osvěty darovalo celkem 100 000 Kč. Ty však básník odmítl a peníze daroval Svatoboru, jenž podporoval pozůstalé po zemřelých spisovatelích.

Muzeum Otokara Březiny

Muzeum Otokara Březiny je nejstarší literární muzeum na Moravě. V současnosti je provozováno občanským sdružením Společnost Otokara Březiny. Samotná budova muzea je majetkem Města Jaroměřice nad Rokytnou. Cílem muzea je mapovat život a dílo významného českého básníka Otokara Březiny (naroz. 1868 v Počátkách, zemřel 1929 v Jaroměřicích nad Rokytnou), vlastním jménem Václava Jebavého. Ten přišel roku 1901 do Jaroměřic nad Rokytnou vykonávat funkci učitele na místní měšťanské škole (dnes Základní škola Otokara Březiny). Od roku 1913 bydlel Otokar Březina v prvním patře domu pekaře Vlčka, kde také 25. března 1929 zemřel. Na Březinově pohřbu se sešlo mnoho významných lidí, ale také blízkých přátel básníka jako například František Bílek, Jakub Deml, Emilie Lakomá aj., kteří se dohodli, že místo, kde básník žil a zemřel, zachovají jako památník. Z těchto přátel a obdivovatelů vznikl bezprostředně po pohřbu Výbor pro uctění památky Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou. Dohodli se s majitelem domu panem Vlčkem, že v prvním patře, kde básník bydlel, zřídí muzeum. Nábytek a vybavení odkázal Otokar Březina školníkovi Rezkovi, který se o Březinu až do jeho smrti staral. Emilie Lakomá se spolu s dalšími přáteli složili a za 5.000 Kčs od pana Rezka nábytek odkoupili. Byt po Otokaru Březinovi tak mohl zůstat v původním místě a s původním vybavením. Otokar Březina měl dále 4.500 svazků knih, ty ovšem odkázal Masarykově knihovně. Roku 1930 byla na domě slavnostně odhalena pamětní deska od Františka Bílka. Správu nad muzeem převzala nově vzniklá Společnost Otokara Březiny a roku 1932 bylo muzeum slavnostně otevřeno. Současně byl na místním hřbitově, a to na hrobu Otokara Březiny, odhalen pomník od Františka Bílka, který je součástí prohlídky muzea. I po vzniku muzea v přímé domu stále bydleli majitelé a současně tam fungovala pekárna a obchod. Za 2. světové války bylo muzeum otevřené, ale ne pravidelně (na objednávku zde provázeli místní kantoři). Z muzea musely zmizet všechny knihy židovských autorů. V průběhu války byla Společnost Otokara Březiny zakázána

a muzeum spadalo pod město. Po roce 1948 bylo sice muzeum otevřeno, ale nebyla prováděna dostatečná údržba a muzeum navštěvoval jen úzký okruh obdivovatelů Březinova díla. Po únoru 1948 byla z důvodů rušení některých spolků prakticky zlikvidována Společnost Otokara Březiny. Její tehdejší předseda pan Ferdinand Höfer byl v roce 1949 zatčen a odsouzen. O muzeu se tak staral městský národní výbor. V roce 1964 pak dům s muzeem odkoupil od dědiců po manželech Vlčkových městský národní výbor. Muzeum nakonec přešlo pod správu Okresního muzea v Třebíči. Činnost byla ještě více utlumena po roce 1968 s rúchodem sovětských vojsk a vojsk Varšavské smlouvy. V tuto dobu proběhly oslavy k příležitosti sta let od narození Otokara Březiny. V průběhu období tzv. normalizace se stav muzea neustále zhoršoval, na opravu nebyly poskytovány peníze a budova dospěla do takového stádia, že hrozilo její zřícení. Na základě urgency pracovníků státní památkové péče z února 1987 byly některé předměty provizorně uloženy v Základní škole Otokara Březiny, v prostorách státního zámku a v trebičském muzeu. Po roce 1989 byla znovu obnovena činnost Společnosti Otokara Březiny. V sobotu 7. dubna 1990 se konala ustavující schůze Společnosti, kterou zahájil a řídil Ferdinand Höfer. Na této schůzi vystoupil také zástupce tehdejšího městského národního výboru Vlastimil Šlechta se záměrem rekonstrukce domu, ve kterém se muzeum nachází. V srpnu 1990, kdy byl pořizován soupis památek, našli památkáři Muzeum Otokara Březiny ve velmi špatném stavu. Veškeré předměty byly v místnosti uloženy bez jakéhokoliv uspořádání. V tomto stavu převzala památku znovuobnovená Společnost Otokara Březiny a veškeré úsilí začala věnovat záchraně muzea a jeho zpřístupnění veřejnosti. Za příspěvní finanční částek různých institucí a nadací (např. Charty 77) a za podpory tehdejšího starosty Jaroslava Kuby se hlavní měrou na opravě domu podílel Městský úřad Jaroměřice nad Rokytnou. Muzeum mohlo být tedy v roce 1993 slavnostně otevřeno. Byla zřízena studijní knihovna zaměřena na osobnost O. Březiny a okruh jeho

přátel. Společnosti Otokara Březiny se podařilo získat několik významných rukopisů básnických přátel, vzácná vydání Březinových básní a další památky spojené s Otokarem Březinou (např. vydání básní Otokara Březiny na toaletním papíru pro vězně, které se podařilo propašovat z vězení v Leopoldově v polovině 50. let).

14

Zastavení

Hřbitov - sousoší Tvůrce a jeho sestra Bolest

Svoji poslední vůli sepsal Otokar Březina 3. července 1928, zemřel 25. března 1929. Po jeho smrti byla rakev přenesena do místní sokolovny, kde 28. března 1929 nad ní promluvili členové Sokola, zástupce ministerstva školství a národní osvěty, učitel Guth-Jarkovský, doktor Arne Novák a další. Celého smutečního rozloučení se také účastnili dva důležití Březinovi přátelé - Jakub Deml, jenž za zesnulého sloužil obřad v kostele a také pronesl poslední smuteční řeč nad hrobem básníka, a František Bílek, který pro Březinův hrob vytvořil sousoší „Tvůrce a jeho sestra Bolest“. K slavnostnímu odhalení pomníku došlo 11. září 1932. Náklad na pomník činil devadesát tisíc korun a celý byl pořízen ze sbírky jaroměřických občanů, na kterou přispěl také prezident T.G. Masaryk.

18

15

Zastavení

16

Zastavení

17

Zastavení

Doplňková zastavení: Pomníky vojáků padlých v napoleonských válkách

V roce 2016 byly odhaleny 3 pomníky v místech hromadných hrobů obětí napoleonských válek. Mají uctít památku vojáků, kteří mnohdy nedobrovolně opustili své domovy a jejich příbuzní možná nikdy nezjistili, kde nalezli svoji smrt.

Poprvé se v Jaroměřicích objevili francouzští vojáci na konci roku 1805. Tehdy jim museli místní pouze poskytnout potraviny a koně, vojáci pak postupovali dál. I to však bylo pro obyvatele ranou, protože poslední roky trpěli velkou neúrodou.

Podruhé se zde francouzští vojáci zdrželi několik měsíců. Po bitvě u Znojma zřídili 16. června 1809 v Jaroměřicích lazaret. K tomuto účelu posloužily prostory bývalého kláštera servitů (dnešní fara). Jak zapsal do tehdejší farní kroniky Páter Chvilíček: „Již 17. července počali dovážet nemocné, kteří byli složeni v bývalém klášteře, rekonvalescenti ve škole, děti byly zatím vyučovány v radním domě, ranění bydleli v obecním domě. Až do 3. listopadu byli vydržováni panstvím, bydlící v zámku, od občanů pak ti, kteří bydleli po domech.“ „Hřbitov pro zemřelé Francouze byl na mou žádost vykázan u začátku aleje vedoucí do Blatnice po levé straně. Tam bylo z 56 mrtvých pohřbeno 50 a zbytek byl pohřben na farním hřbitově – sine luce, sine cruce (pozn. překlad: bez světla, bez kříže).“

První hromadný hrob se tedy nachází na začátku aleje, cyklostezky č. 26 směrem na Blatnici (zastavení č. 15). Zde je pohřbeno 50 francouzských vojáků.

Zbýlých 6 vojáků, kteří zřejmě zemřeli později, bylo pohřbeno do druhého hromadného hrobu v místech dnes již zrušeného farního hřbitova (zastavení č. 16). U tohoto hromadného hrobu je však zajímavé, že si kněz zasloužil údaje o těchto zemřelých. Díky tomu jsou známa jejich jména, odkud pocházeli a příslušnost k jednotce.

Třetí, a mnohem rozsáhlejší hrob, pochází z let 1813 až 1814, kdy Rakousko zřídilo v Jaroměřicích po bitvě u Lipska hlavní špitál „Hauptspital č. 24“. Z tisíce raněných, kteří byli převezeni do prostor zámku a bývalého kláštera, zde nalezlo smrt 850 vojáků rakouské, ruské a francouzské armády. Pro hromadné hroby posloužila panská niva za cihelnou – pravá strana staré silnice směrem na Bohušice (zastavení č. 17). K tomuto účelu zřejmě posloužily jámy, které zde zůstaly po těžbě cihlářské hlíny a prostor tohoto pohřebiště rozhodně nebyl malý.

Bohužel, tato třetí „návštěva“ vojáků napoleonských válek měla tragické následky také pro řadu místních obyvatel. Mezi zraněnými vojáky se šířil bříšný tyfus, kterým se nakazil jak lékařský personál, tak i civilní obyvatelstvo, které bylo nuceno se o nemocné starat. Oběti z řad personálu bylo přes 140, místních obyvatel nálezem podlehl 30.

Obsáhlé informace o událostech z let 1805 až 1814 v Jaroměřicích nad Rokytnou, včetně Listiny zemřelých osob, jsou zachyceny v publikaci „Jaroměřice nad Rokytnou – Co tu nechal Napoleon“, která je k dostání v turistickém informačním centru našeho města.

19

PODPORIL

Kraj **Vysočina**

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Komenského 996

Mob.: +420 775 547 522

E-mail: mks@jaromericenr.cz

www.jaromericenr.cz

STÁTNI ZÁMEK

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU

nám. Míru 1

Tel.: +420 568 440 237

E-mail: jaromerice@telc.npu.cz

www.zamek-jaromerice.cz

KOSTEL SV. MARKÉTY

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU

Helfertova

Tel.: +420 604 907 690

E-mail: kosteljaromerice@gmail.com

www.farnostjaromerice.cz

MUZEUM OTOKARA BŘEZINY

Březinova 46

Mob.: +420 603 760 768

E-mail: studijniknihovna@otokarbrezina.cz

www.otokarbrezina.cz

NAUČNÁ STEZKA

po Jaroměřicích nad Rokytnou

Významná místa Jaroměřic nad Rokytnou

Vydalo město Jaroměřice nad Rokytnou, 2024,

www.jaromericenr.cz

Autor naučné stezky: Mgr. Lucie Vespalcová

Foto: Archiv města

Perokresby: Miroslav Vomáčka

Tisk a grafické zpracování: VENDY atelier

Náklad: 1000 ks

